

Prikaz konja kroz povijest i djela

König, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:984383>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

**SVEU ILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURE**

Klara König

PRIKAZ KONJA KROZ POVIJEST I DJELA

Završni rad

Mentor:

doc.art. Dejan Durakovi

Osijek, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. STARI VIJEK.....	3
2.1. Umjetnost pretpovijesnog doba.....	3
2.2. Egipatska umjetnost.....	5
2.3. Drevna umjetnost staroga istoka.....	6
2.3.1. Asirska umjetnost.....	6
2.4. Grčka umjetnost.....	7
2.5. Rimska umjetnost.....	10
3. SREDNJI VIJEK.....	12
3.1. Romanička umjetnost.....	12
3.2. Gotička umjetnost.....	13
4. RENESANSA.....	16
4.1. Renesansa na sjeveru.....	20
4.1.1. Njemačka.....	20
5. BAROK.....	21
6. UMJETNOST XIX. STOLJE A.....	23
6.1. Romantizam.....	23
6.2. Impresionizam.....	24
6.3. Hrvatski kipari xix. stoljeća.....	25
7. UMJETNOST XX. STOLJE A.....	27
7.1. Kubizam.....	27
7.2. Ekspresionizam.....	28
7.3. Futurizam.....	30
7.4. Hrvatski kipari xx. stoljeća.....	31
8. SUVREMENA UMJETNOST.....	34
9. ZAKLJUČAK.....	36
10. LITERATURA.....	37
11. SAŽETAK.....	38
12. PRILOZI.....	39

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
diplomski/završni
pod naslovom _____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši niti jedna autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

1. UVOD

Konj (*Equus caballus*) je, uz mnoge svoje dobrobiti i koristi ovjeku, služio kao est motiv kroz cijelu ljudsku povijest. Prema klasifikaciji spada pod krupne biljojede sisavce kopitare. Ovaj završni rad bavi se problematikom i analizom prikaza figure konja kroz različite povijesne periode.

Prikaz figure konja od prapovijesnog doba je est još od razdoblja paleolitika ili starijeg kamenog doba gdje je sam motiv konja imao višestruku simboliku sa vjerskim elementima i ritualnim duhovnih obredima. Pojavom pe inskog slikarstva ljudi su u ritualne svrhe koristili prirodne materijale oslikavaju i na površinama pe ina uglavnom lov na životinje. Tako su nastala najupe atljivija djela iz vremena paleolitika sa naturalisti kim prikazom različitih životinja, kao što je prikaz konja u špilji Chauvet u jugoisto noj Francuskoj. Osim oslikavanja pe ina u religijske svrhe bitna je pojavnost oblikovanja male plastike od bjelokosti, kamena sa isklesanim kipi ima mamuta, konja, bizona ali i simbola plodnosti kao što je Venera iz Willendorfa. Napretkom civilizacije, prikaz ljudi i životinja je uvjetovan i odre en društvenim ure enjem. Tako su kanoni u egipatskoj umjetnosti uvjetovali na in prikaza prostornosti vertikalnom i semanti kom perspektivom. Slikovni i reljefni prikazi bili su nejednolikog i jednolikog ritma. Sli no tomu je pristup u asirskoj umjetnosti (Lov na lavove). Po eci gr ke umjetnosti prikazuju pokret sli nim onim kao u egipatskoj umjetnosti u reljefu, to jest u ljudskoj figuri pokret se o ituje iskorakom naro ito vidljivo u skulpturama kora i korusa. U kasnijem periodu gr ke umjetnosti kanoni odre uju idealizirani prikazi ljudi i životinja. Nasljedno tomu rimska umjetnost je crpila znanje i iskustva iz gr ke umjetnosti koja je bila koncentrirana u prvom redu na ljudsko tijelo te na idealiziranu anatomiju. Naglasak se stavlja na prikazivanje pojedina nog, karakteristi nog portreta, naglašava se realisti an prikaz, te pravilan i skladan omjer i proporcije koje je snažno bilo ukorijenjeno u rimskome društvu. Tako er, jako važno za izdvojiti je da se u rimskoj umjetnosti prvi puta javlja javno izloženi konjani ki spomenik Marka Aurelija. Nakon podjele Rimskoga Carstva proizlazi umjetnost kasne antike, bizantska umjetnost. Izuzetno konzervativna zbog religijskih i kulturalnih razloga, održava tradiciju s gr kim realizmom. Kontinuirano je utjecala na zapadnoeuropsku umjetnost. Dolazi do potpunog razvitka mozaika, na ina zidnog i podnog ukrašavanja još od rimske umjetnosti. Romanika, prvi stil u europskoj umjetnosti koji se razvija u razdoblju od 1000. godine pa sve do pojave gotike koncem 12. stolje a. Ponovno se javlja, nakon kasne antike, osje aj za plasti no oblikovanje i obradu detalja. Figurativno kiparstvo, izvorno obojano živim bojama, igralo je zna ajnu ulogu. Klasi na goti ka umjetnost prisutna je na

skulpturama koje ukrašavaju zidove arhitektura. Skulptura se za razliku od romanike i rane gotike kod kojih je bila u potpunoj funkciji arhitekture, polako osloba a iz arhitektonskih okvira. Kiparski motivi prvenstveno su ograničeni na crkvenu skulpturu sa religijskim i moraliziranim prikazima. Volumeni skulptura su sve manje plošni, a sve više zaobljeni dok se naposljetku posve ne osloba a prostora arhitekture (što nije postojalo od razdoblja antike) pa stoje na isturenim konzolama, ili su postavljeni među stupovima pa prividno djeluje kao da su u nišama. U razdoblju renesanse antika se smatra vrhuncem ljudskog stvaralaštva. Po prvi puta umjetnici bivaju cijenjeni i priznati kao stvaraoci. Sa željom za odbacivanjem staroga vijeka koncentracija biva na potpunom preporodu antike. Ideal je skladan odnos dijelova kompozicija, pa tako nastaje umjetnost koja je karakteristika realizma, a ne idealizam. Kiparstvo teži ka vjerodostojnošću u oblika i ljudskog tijela. Skulptura više nije dio arhitekture. Za razliku od gotike, nastoji se dati što prirodniji oblik i osobnost, upotrebljava se matematička perspektiva, proporcionalnost što omogućava smještaj više likova u jedan plan. U reljefu se koristi voluminoznost figura prvog plana. Uz sva usvojena znanja, same konjane skulpture dolaze do posebnog izražaja zbog postignutog sklada između njih a i samog konja koji su prikazi, pored monumentalnosti, puni emocija. Za razliku od renesanse, barokno kiparstvo je u suodnosu s prostorom oko nje, dinamično i puna energije u kombinaciji sa slikarstvom stvara iluziju kao onu na pozornici. Za nastanak i razvoj baroknoga kiparstva ključnu je ulogu imao rimski arhitekt i kipar G. L. Bernini, koji je na bitno nov način postavio temelje visoko baroknoj skulpturi i predodredio sveukupan kasniji razvoj baroknoga kiparstva u Italiji, a i izvan njezinih granica. Glavne karakteristike baroka su razigranost masa, monumentalnost prostornih koncepcija, naglašeni iluzionizam i povezivanje arhitekture, skulpture i slikarstva. U kiparstvu dominiraju razigrani pokreti, smionija kiparska rješenja i naturalizam. Chiaroscuro. Oblikovanje volumena kroz segmentne forme sadržajnih, razigranih i bogato ukrašenih draperija kao sadržajni elementi prikaza cijele skulpture. Romantizmom vlada snažno izražavanje osjećajnosti i zanimanja umjetnika za prošlost vlastitog naroda. Doba koje odiše nemirom, daje slobodu vlastitog izražavanja, a potezi kista živi i slobodni.

2. STARI VIJEK

2.1. Umjetnost pretpovijesnog doba

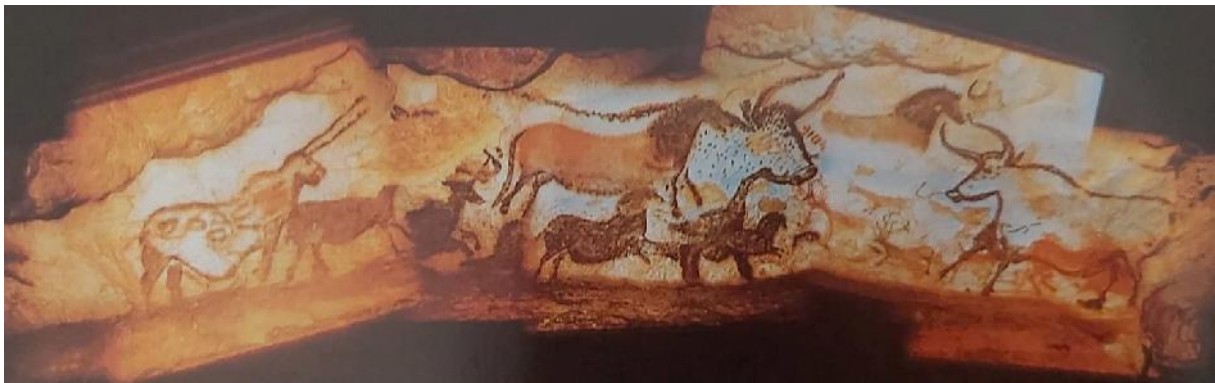
STARIJE KAMENO DOBA – PALEOLITIK

(30.000 -5.000 godina prije Krista)

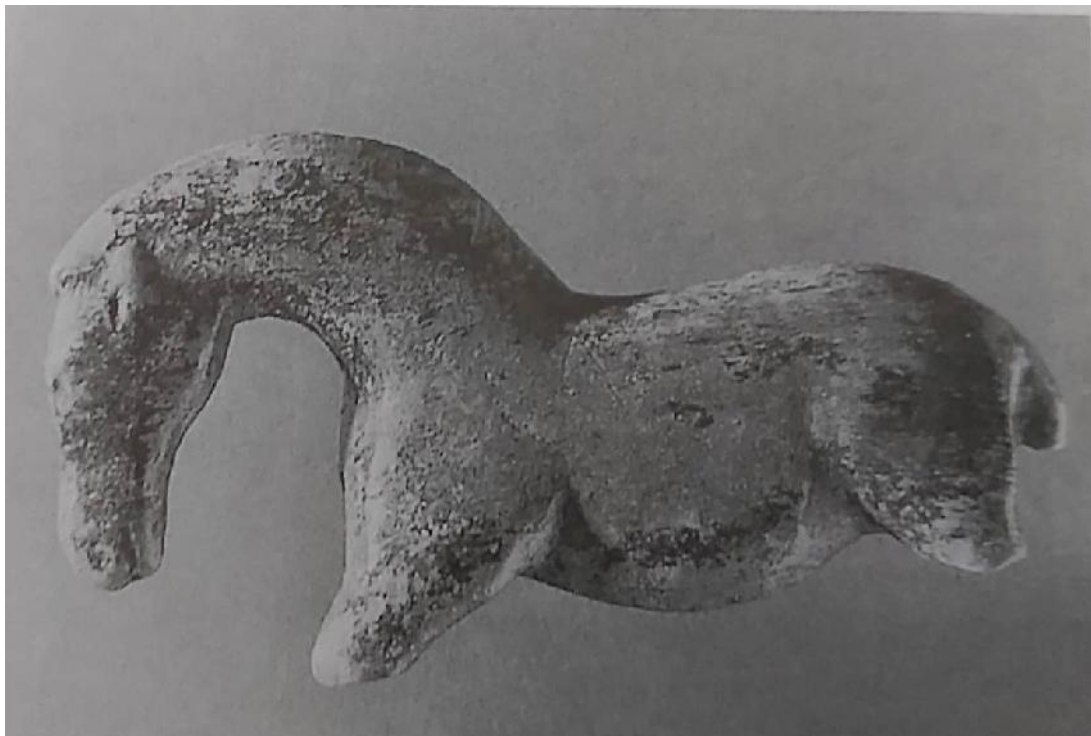
Prve naturalističke prikaze životinja nalazimo na zidovima pećina kao što su Chauvet u jugoistočnoj Francuskoj, Altamira na sjeveru Španjolske i Lescaux u regiji Dordogne u Francuskoj. Društvo tog doba nema vrstni poredak niti dobru organizaciju što je vidljivo u načinu prikazivanja likova životinja. Nabačani i razbacani likovi koji nerijetko prekrivaju jedan drugog prikazani su vrlo realistično, naznačeni crnim linijama i ispunjeni živim zemljanim bojama, imali su višestruka značenja, a vjeruje se da su bili magijskog karaktera. Ovo doba nazivaju još dobom umjetnosti lovaca pošto tadašnji lovci uvijek živi i ovisi od životinja (meso – hrana, krzno – odjeća, kosti – oruđe koje je bilo ukrašeno različitim motivima) te su one ujedno jedina tema. Naturalistički prikazi izumrlih životinja kao što su mamuti, dlakavi nosorozi, a kasnije divlji konji, veprovi, bizoni i jeleni daju nam uvid kako su izgledale u tom razdoblju. Također su izrađivali predmete (velike dlane) od kosti, roga ili kamena koje su ukrašavali raznim geometrijskim oblicima.

Slika 2.1. Konji, oko 28.000 pr. Kr. Špilja Chauvet, Vallon-pont-d'Arc, Ardeche kanjon, Francuska

Slika 2.2. Špiljske slike, 15.000-10.000 pr. Kr. Lascaux

Slika 2.3. Konj, Špilja Vogelherd, oko 28.000 pr. Kr. Mamutova bjelokost, dužina 6,4cm.

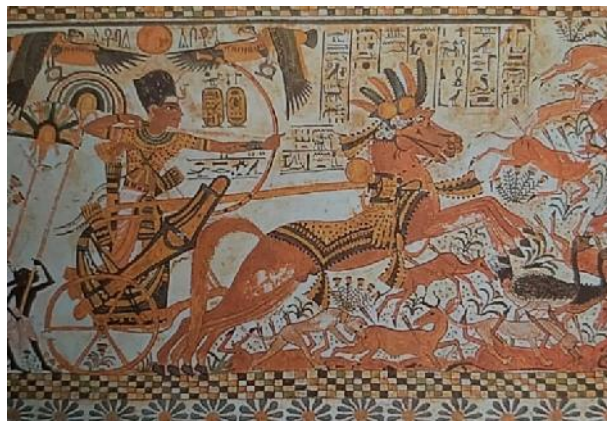
Privatna zbirka

2.2. Egipatska umjetnost

Umjetnost staroga Egipta zasniva se na totemizmu, vjerovanje i štovanje svetih životinja sa karakteristikama ljudskog tijela i životinjske glave. Vjerovali su u zagrobni život pa su tako gradili velike grobnice, piramide. Piramide i hramovi oslikani su živopisnim scenama svakodnevnog života tog doba kao što su scene lova, ratovanja, poljoprivrednih radova i drugih. Skulptura je bila strogo simetri na bez naznake pokreta tijela ili bilo kakvog izraza lica, zatvorenog oblika, glatke obrade površine sa minimalnim prikazima detalja. Konj u prikazivanju vezan je uz faraonove ko ije i ratnike te u hijeroglifima, pismu drevnih Egip ana. Nije imao magijski karakter kao u paleolitiku ve je prikazivan kao radna i ratna životinja. Prikazi konja bili su ve inom vezani uz plitke reljefe, perspektiva je bila semanti ka, sa jednolikim i nejednolikim ritmom.

Slika 2.4. Radnici nose gredu. Detalj reljefa, iz grobnice Horemheba, Sakkara, oko 1325. pr. Kr., Museo civico, Bologna

Slika 2.5. Tutankhamon u lovu. Detalj na oslikanoj škrinji iz kraljevske grobnice, Teba, oko 1336./5.-1327. pr. Kr. Dužina scene 50,7 cm. Egipatski muzej, Kairo

2.3. Drevna umjetnost staroga istoka

2.3.1. Asirska umjetnost

LOV NA LAVOVE

Prikazani reljefno opisani vojni pohod lov na lavove utjelovljuje dramatičnost prikaza. Kao i u Egiptu, prikaz je imao više obredno značenje nego stvarni prikaz lova. Unatoč plitkome klesanju možemo osjetiti težinu i volumen tijela konja zbog vješte gradacije površine. Za razliku od Egipatskog prikaza konja, manje su ljupki i dopadljivi gledatelju, spuštene uši, koje odaju psihičko stanje konja koji su vidno uznemireni i u paničnom bijegu od lavova koji napadaju kočiju.

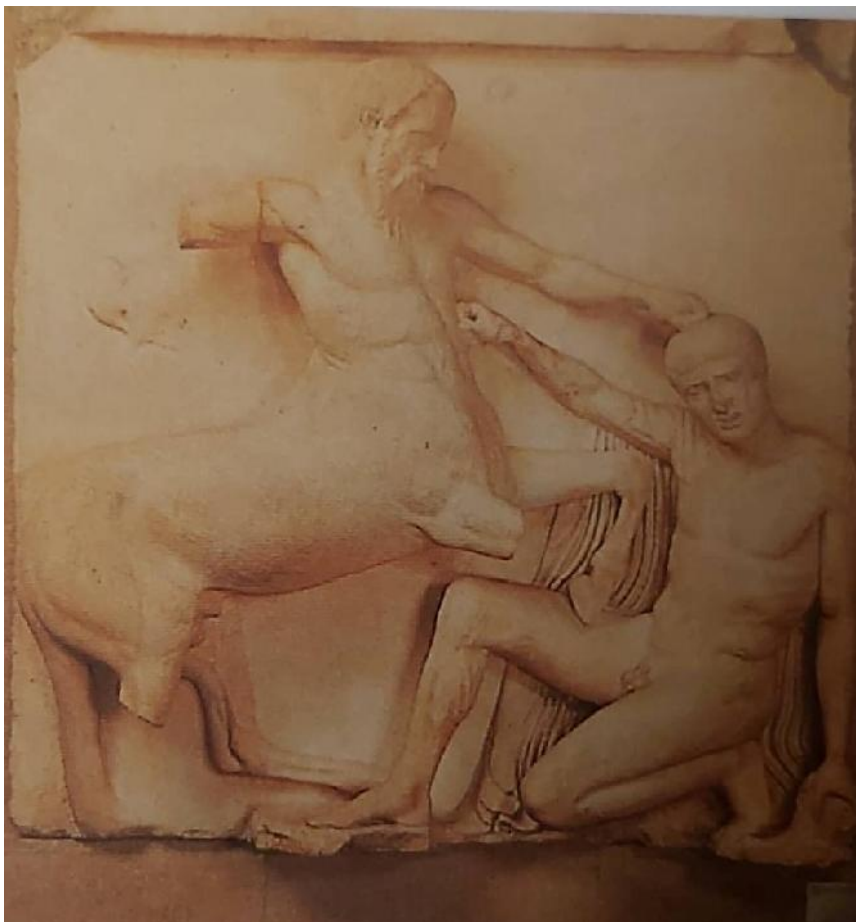
Slika 2.6. Aurnasirpal II. ubija lavove, iz palače Aurnasirpala II., Nimrud (Calah), Irak, oko 850. pr. Kr. Vapnenac, 1x2,5m. The British Museum, London

2.4. Gr ka umjetnost

Za razliku od Egipta gdje je prikaz bio strogo simetričan bez prikazivanja emocija, u Grčkoj dolazi do potpuno drugačijeg gledanja. Kiparstvo postaje dekorativno, uvijek mjerilo svih stvari, a sklad se postiže omjerima i proporcijama kako u skulpturi tako i u arhitekturi. Golo ljudsko tijelo kao i prikazi mitskih bića bili su glavni motivi prikazivanja. U početku, umjetnici Grčke primjenjuju znanje drevnog Egipta, te se u prvotnim skulpturama i portretima javlja takozvani arhajski osmijeh, zagonetni smiješak, koji je imao ulogu prikrivati bilo kakvo psihičko stanje. Prvotne skulpture, kore i korsi, bili su strogo frontalni, plošni sa stiliziranim dijelovima kao što je kosa koja je nalikovala perikama. S vremenom skulptura postaje sve zaobljeniji, crte lica i tekstura odjeće prirodniji, stroga linija sve blaža te je boja imala veliku ulogu. U klasičnom dobu javlja se kontrapost, likovi jednom nogom u iskoraku dok težina počinje na drugoj stvaraju i asimetriju gdje bokovi i koljena nisu u istoj ravnini dok su ramena opuštenija. Takve skulpture djeluju opuštenije i smjelije. Pred kraj klasičnog i početkom helenističkog doba usavršava se prikaz realizma i velikih kompozicija s više likova. Na skulpturama je jasno vidljivo psihičko stanje odnosno stanje duha. Po prvi puta gledatelji su uključeni u određenu interakciju sa skulpturama, a usavršena je izrada portreta koji su igrali važnu ulogu u društvu toga vremena. Reljefni prikazi su realističniji, mekše obrade, dinamičniji (nisu statični kao u prethodnim periodima). Prikaz konja bio je vezan uz grčku mitologiju, prikazivali su kentaure, polu uvijek i polu konj. U reljefima je često prikazivan kao radna, odnosno vojna životinja ali prikaz njegovog psihičkog stanja bilo je izraženije. Uznemirenost je bila očita, snaga same životinje mogla se osjetiti kroz samo promatranjem reljefa, i cijeli prizor je „dizao“ na višu razinu samom svojom energijom i karakterom.

Slika 2.7. Fotografska rekonstrukcija (djelomi na) Bitka izme u Lapita i kentaura, sa zapadnog zabata Zeusova hrama u Olimpiji. Oko 460. pr. Kr. Mramor, malo ve i od naravne veli ine. Arheološki muzej, Olimpija

Slika 2.8. Lapit i kentaur, metopa na južnoj strani Partenona. Oko 440. pr. Kr. Mramor, visina 142,2cm. The British Museum, London

Slika 2.9. Bitka kod Ise ili Bitka između Aleksandra i Perzijanaca. Mozaik kopija helenističke slike iz Pompeja, otprilike iz 315. pr. Kr. 2,7x5,1m. Muzeo Archeologic Nazionale, Napulj

Slika 2.10. Skopas (?). Bitka između Grka i Amazonki, s istočnog friza Mauzoleja, Halikarnas. 359.-351. pr. Kr. Mramor, visina 89 cm. The British Museum, London

2.5. Rimaska umjetnost

Najpristupa nija umjetnost od svih do sada navedenih zasigurno je Rimaska. Ostvarenja im se temelje na gr kim izvorima, te su ih kopiranjem doveli do još više razine. Divili su se gr koj umjetnosti svih razdoblja, arhajskog, klasi nog i helenisti kog. Rimaska umjetnost biva usredoto ena na skulpturu. Kao i u Gr koj, ljudsko tijelo bio je njihov fokus, a portreti i narativni reljefi bili su snažno ukorijenjeni u rimskome društvu. Prikazi reljefa bili su izvanredno stupnjevani, u usporedbi sa egipatskom i asirskom umjetnoš u. Prikaz konja nalazimo na oklopima kao detalje ukrašavanja. Realisti ni prikazi odaje uznemirenost konja i samim time njihov karakter.

KIP MARKA AURELIJA NA KONJU. 161.-180. BRONCA

Iz stare Rimske umjetnosti ostao je sa uvan, jedini izvanredan bron ani konjani ki spomenik Marka Aurelija koji je služio mnogim kasnijim umjetnicima kao inspiracija i uzor. Prikazan car na konju kao osvaja i gospodar zemlje. Veli ina skulpture ve a je od prirodne veli ine što je simboliziralo cara kao vje nog pobjednika. Careva podignuta ruka u trenutku obra anja narodu, bez oružja i oklopa predstavlja njegovu ljudskost, a konj, snažna i energi na životinja, izraz je ratni kog duha.

Slika 2.11. Kip Marka Aurelija na konju. 161.-180. Bronca, ve e od naravne veli ine.

Piazza del Campidoglio, Rim

Slika 2.12. August iz Primaporte. Detalj oklopa na prsima.

Slika 2.13. Titov trijumf. Reljef unutar prolaza; Titov slavoluk

3. SREDNJI VIJEK

3.1. Romani ka umjetnost

Romani ka umjetnost doživljava procvat niskog reljefa koji je bio dekorativan naravi na, sakralnoj arhitekturi . Za razliku od gr ke umjetnosti gdje se nastojalo osloboditi od egipatskih naslje a gdje se težilo što realnijem prikazu ljudskih figura, u romanici likovi bivaju pljosnatiji i uko eni, neobi no smjelog izgleda i sadrže mješavinu prirodnog i fantasti nog. Samo oblikovanje plastike u tijesnoj je vezi sa slikarstvom. Tema više nisu orijentirane samo prema idealizaciji ljudskog tijela ili mitskih bi a ve su više vjerskoga sadržaja sa naglaskom na apokalipsu. Cilj je likovnim govorom prenijeti odre eni vjerski sadržaj. Reljefi i skulpture više nisu ravnomjerno raspore ene te su bile smještene na jasno vidljivim mjestima kao što su pro elje oko portala. Kompozicija reljefa, zakon kadra, podre ivala se obliku arhitektonskog oblika, unutar kojeg jest.

TAPISERIJA IZ BAYEUXA

Izvezeni friz, duga ak 230 metara koji u središnjem dijelu prikazuje osvajanje Engleske od strane Vilima osvaja a. Gornji prizori tapiserije obuhva aju prizore ptica i životinja, dok je donji dio ispunjen mrtvim ratnicima, konjima. Prizor na tapiseriji daje neobi no živu i podrobnu sliku rata u jedanaestom stolje u. Za razliku od gr ko – rimskih prizora ratovanja, tu nema nagomilanih masa ve je svaki ratnik posebno izdvojen kao potencijalni junak. Prikazi konja ilustrativne su naravi.

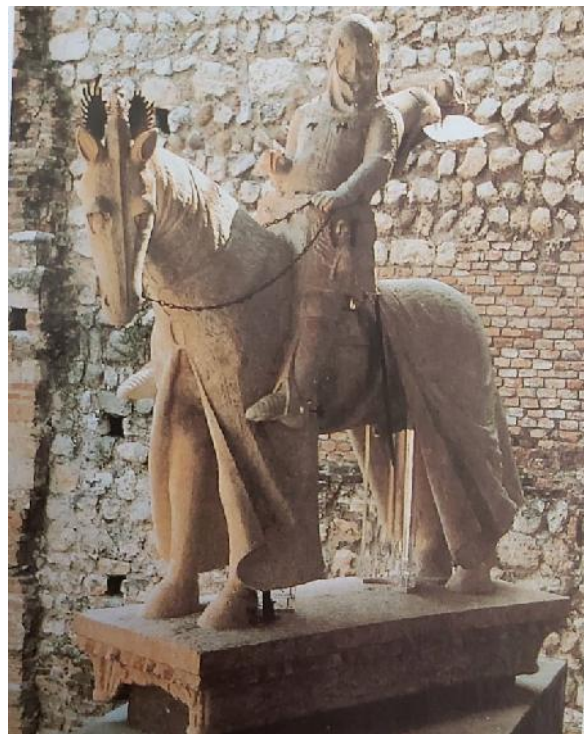

Slika 3.1. Bitka kod Hastingsa. Fragment Tapiserije iz Bayeuxa. 1073.-1083. Vuneni vez na lanu, visina 50,7 cm. Centar Vilima Osvaja a, Bayeux, Francuska

3.2. Goti ka umjetnost

U ovom periodu, periodu gotike, nastaje goti ki idealizam odnosno, nastoji se na i što ljepši oblik glave, prikazi lica su smireniji te se želi posti i što ugodniji dojam blagosti i vedrine. Za razliku od romanike, gdje je prikaz likova plošan, u gotici volumen kao da bubri, zaobljuje se dok se kipovi, naposljetku, posve ne osamostale od zida sa kojim su u romanici srasli. Naglašeni humanizam gotike izražen je time što se veliki dio sadržaja u likovima i prizorima odnosi na ovjeka, a ne na svece i božanske likove. Prikazuju se svakodnevni životi ljudi u prizorima od etiri godišnja doba i dvanaest mjeseci, a svaki mjesec je bio obilježen nekim od poljoprivrednih radova.

Kiparstvo se posebno istaknulo na području crkvenog namještaja kao što su propovjedaonice, oltarne pregrade, svetišta i grobnice od kojih je najpoznatija ona Cana Grande della Scala. Visoka konstrukcija koja se sastoji od baldahinskog svoda u kojem je sarkofag, nad kojim je krnja piramida sa konjani kim kipom pokojnika u punoj plastici. Vladar, u punom oklopu sa ma em u ruci na bogato ukrašenom konju.

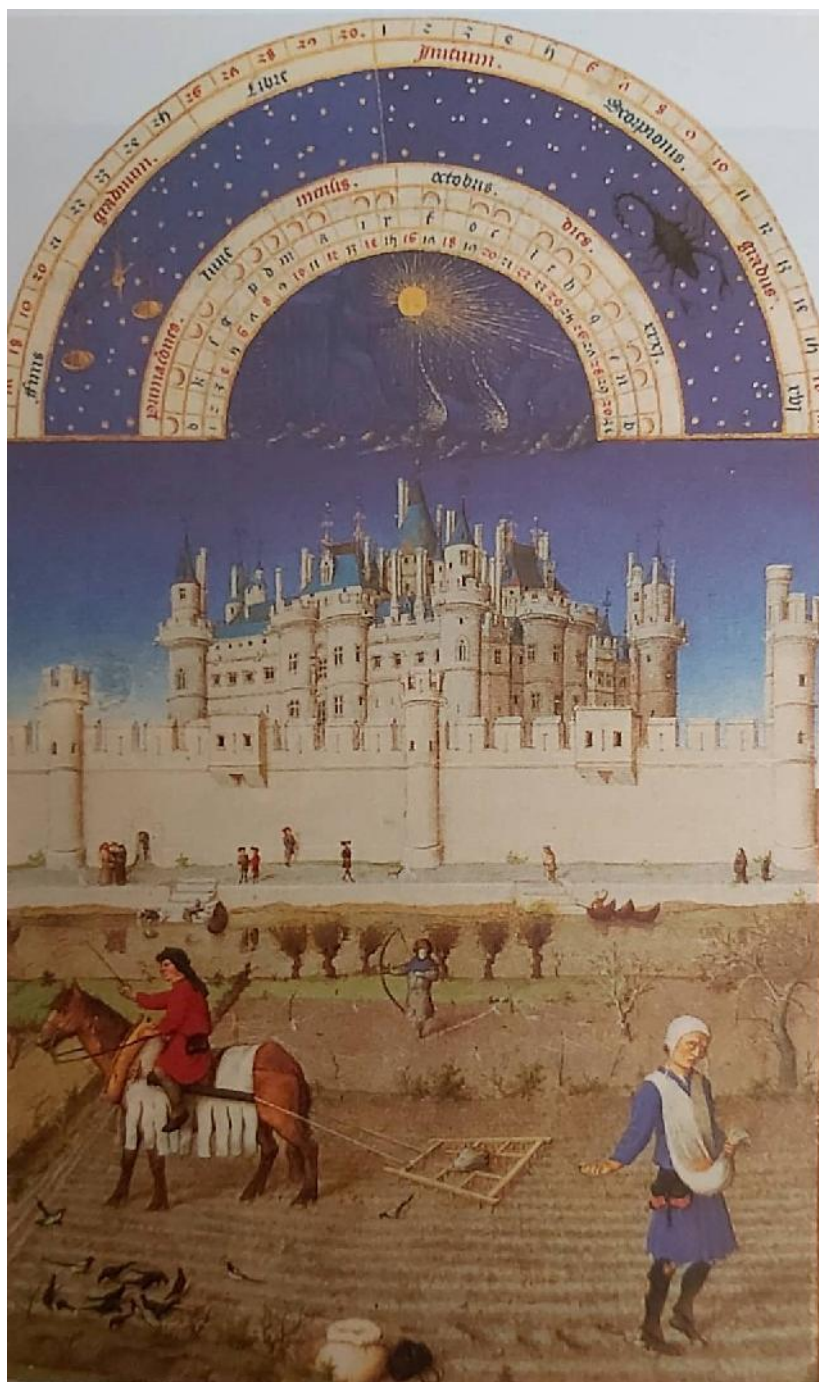
Slika 3.2. Can Grande della Scala, konji ki kip s njegove grobnice. 1330. Kamen. Muzej u Castelvecchio, Verona, Italija

FRANCESCO TRAINI. TRIJUMF SMRTI

Dramatičan prizor elegantno odjevenih muškaraca i žena na konjima koji nailaze na otvorene lijesove sa leševima koji se raspadaju. Uznemirenost se vidi čak i u životinjskim pogledima.

Slika 3.3. Francesco Traini. Trijumf smrti (detalj). Izmešten u 1325. i 1350. g. Freska.
Camposanto, Pisa

Slika 3.4. Bra a Limbourg. Listopad iz asoslova Les Tres: Riches Heures du Duc de Berry. 1413.-1416., 22,5x13,7cm. Muzej Condé, Chantilly, Francuska

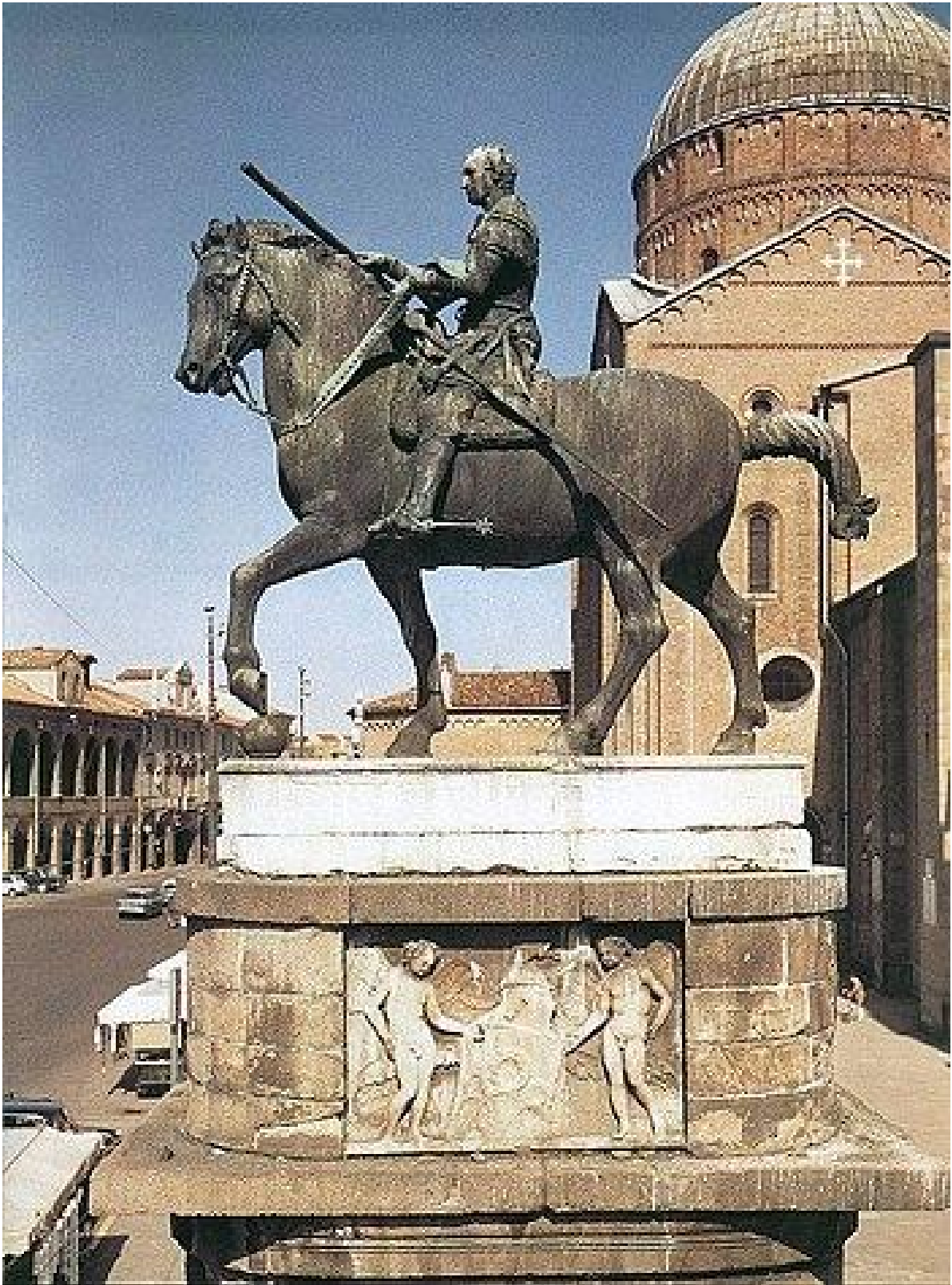
Prikaz konja u poljoprivredne svrhe. Najvjerojatnije se radi od lipnju i srpnju kada se vršila žetva.

4. RENESANSA

Renesansa, preporod, nadovezuje se na humanizam kao kulturni pokret kasnoga srednjeg vijeka te oživljava antičke vrijednosti. Najveći broj skulptura i reljefa nalazimo na oltarima i nadgrobnim spomenicima gdje se radi realističan portret pokojnika. U središtu promatranja je uvijek, a ne Bog pa je ljudsko tijelo predmet proučavanja. Crtački stil postaje prirodniji i realističan te su ustanovljene zakonitosti linearne i zračne perspektive. U ranoj renesansi, društveno uređenje sliče onome u antičkoj Grčkoj, odbacuje se srednji vijek kao stil oblikovanja i dolazi do totalnog preporoda antike. U visokoj renesansi vlada subjektivnost i individualizam, ideje genijalnog umjetnika ili pojedinca nadahnutog od samoga Boga. Sam lik konja u renesansi jest te ga se prikazuje u određenim povodima kao što su obilježavanje bitaka, isticanje vladara, vjerske scene i druge. Dvije najvažnije javne konjaničke skulpture toga vremena su Donatellova Gattamelata i Konjanički spomenik Colleonijski od Verrocchia.

DONATELLOV GATTAMELATA.

Osim što je umjetnikovo najveće samostojno, bronano kiparsko djelo važan je i tehnološki napredak koji je ostvaren samom njegovom izvedbom. Razlikuje se po uzoru na dva prethodna konjanička spomenika, a to su spomenici Marku Aureliju u Rimu i Can Grande u Veroni. Iako nije izravna kopija Marka Aurelija, ima dosta sličnosti, isti materijal izrade, veličina, osjećaj za ravnotežu i dostojanstvo. Donatellov konj je jaka i teška životinja koja je sposobna izdržati uvijek u punom oklopu i vlada s njime snagom volje, a ne tjelesnom. Povezanost sa Can Grandeom je ta što su oba kipa napravljena kako bi stajala uz pročelje crkve te su oba spomenici vojnoj hrabrosti preminulih. Cilj ove skulpture je uvijekovječitost i slavu velikog vojskovođe. Ispod kopita dignute noge nalazi se kugla, drevni simbol kontrole nad svijetom.

Slika 4.1. Donatello. Konjani ki spomenik Gattamelata. 1445.-1450. Bronza, oko 3,35 x3,96 m. Piazza del Santo, Padova

ANDREA DEL VERROCCHIO

Krunu svih Verrocchiovih dostignuća bronani je kip konjanika. Kao i kod Donatella, radi se prikazu venecijanskog vođe. Verrocchio je držao Donatellovo djelo uzorom za svoje skulpture, no nije ga samo oponašao. Njegov konj, skladan i živahan više nego jak i miran, oblikovan je istim onim smislom za prikazivanje geste i tijela u pokretu. (*Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 442*) Tanka koža koja otkriva svaku žilu, mišić i tetivu, u oštroj je suprotnosti s ukočenim površinama jahača u oklopu. (*Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 442*)

Slika 4.2. Andrea del Verrocchio. Konjanički spomenik Colleoniju. Oko 1483.-1688. Bronca, visina 3,9 m. Campo SS. Giovanni e Paolo, Venecija

„Ni Gattamelata ni Colleoni nisu portreti u pravom smislu riječi; oba kipa plod su umjetnikove zamisli o idealnom liku uspješnog vojskovođe u ratu. Dok Gattamelata izražava nepokolebljivost i plemenitost karaktera, iz Colleonija zrači gotovo zastrašujuće i osjećaj moći. Kao slika samouvjerenosti koja ulijeva strahopoštovanje, Colleoni više podsjeća na Cana Grande nego na spomenik Gattamelati.“ (*Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 443*)

PETER PAUL RUBENS: BITKA KOD ANGHARIJA

Da Vincijeve prvotne skice poslužile su kao kopije kasnijih umjetnika, pa tako i P.P. Rubensu koji je prikazao povijesnu bitku i svu dramatičnost, uznemirenost i psihičko stanje konja i njihovih jahača. Prisutan je sfumato pa tako dramatičnost prizora dobiva još dublji prikaz.

Slika 4.3. 597. Peter Paul Rubens. Crtež prema Leonardovu kartonu za Bitku kod Anghiarija. Oko 1600. Cabinet des Dessins, Louvre, Pariz

4.1. Renesansa na sjeveru

4.1.1. Njemačka

ALBRECHT DÜRER: ČETIRI JAHANA APOKALIPSE (1497.-1498.)

Alegorijski prikazane mitske figure, koje se pojavljuju u poglavlju Otkrivenja evanđelista Ivana, predstavljaju po jedno zlo koje će se pojaviti na Zemlji na dan Apokalipse.

- Prvi jahan, bijeli konj, predstavlja antikrista i uloga mu je zavesti ljude jednog protiv drugog. Njegov atribut je luk, a na glavi mu je vijenac. Metaforičko značenje mu je pohlepa u ljudima koja dovodi do Apokalipse.
- Drugi jahan, crveni konj, simbolizira krv prolivenu u ratovima. Uništava mir na zemlji, nastavlja ratove koje je započeo prvi jahan i natjera ljude da se međusobno ubijaju. Atribut mu je mač kao simbol rata, a metaforičko značenje ratne strahote.
- Treći jahan, crni konj, dolazi kao posljedica rata i razaranja drugog jahan. Donosi glad i bolesti. Atribut mu je vaga.
- Četvrti jahan, Smrt, jedini imenovani, dolazi na blijedunjavom zelenom konju. Zelena je znak teško bolesnih i nedavno umrlih dok blijeda nijansa označava truljenje. Prati ga bog starih Grka, Had, koji simbolizira pakao. Dana mu je moć svih prethodnih jahan a te ubija ratom, gladi, bolešću i divljim zvijerima.

Slika 4.4. Albrecht Dürer. Četiri jahan a apokalipse. Oko 1497.-1498. Drvorez, 39,3 x 28,3 cm
Metropolitan Museum of Art, New York

5. BAROK

Za renesansu tipi no je bilo jasno ocrtavanje linije, dok barok voli meke obrise. U renesansi se oblikuje plošno, a baroku dubinski i nižu se suprotnosti. Barok je period u kojem je sve bogato, obilato, bujno, raskošno ukrašeno sa puno pozlate. Kiparstvo buja, bilo obujmom, pokrenutoš u ili koli inom. Bujna voluminoznost tijela i uznemirena draperija izražena dubokom modelacijom, snažni kontrasti svjetla i sjena dovode kiparstvo na još višu i zanimljiviju razinu. Tematski, djela, bila kiparska ili slikarska, obuhva ala su krš anske teme i likove, poganske i mitološke likove i grupe. Jako važno bilo je portretno i nadgrobno kiparstvo koje je težilo što realisti nijem prikazu pokojnika. Crteži u renesansi imali su oštre obrise koji su bili jasno i jednostruko povu eni dok je u baroku crtež mek, sjene se oblikuju malim crticama umjesto da se ocrta obris.

Ñ GIANLORENZO BERNINI.

Najve i kipar baroka. Njegovi kipovi su najbliži helenisti kom majstorstvu anti kih Grka, ak bliži od Michelangelovih skulptura. U ovom prikazu jasno se vide sva obilježja baroknog kiparstva, bujno tijelo konja, raskošna i bujan griva koja je sva u pokretu, dramati nost izraza lica samog konja i konjanika, uznemirena draperija jaha a, duboka modelacija.

Slika 5.1. Gianlorenzo Bernini. Model za konjani ki kip Luja XIV., 1670. Terakota, visina 76,3cm. Galerija Borghese, Rim

Ñ PIERRE PUGET

Aleksandrov susret s Diogenom

Najvažniji mramorni reljef koji je izradio Puget. Cijela je kompozicija strogo planirana, a posebno se isti u arhitektonski elementi u pozadini reljefa kojima Puget zatvara pozadinsku cjelinu. Tako er, voluminoznost oblika, bujna i uznemirena draperija, duboka modelacija, bujna konjska griva koja kao da vijori na vjetru.

Slika 5.2. Pierre Puget, Aleksandrov susret s Diogenezom, Musée du Louvre, Paris, 1671.-
1689. godina

6. UMJETNOST XIX. STOLJE A

6.1. Romantizam

Snažno izražavanje osjećajnosti i zanimanja umjetnika za novo, neobično, uzbuđujuće i sve što se bori i sukobljava, glavna su obilježja romantizma. Umjetnicima kao inspiracija za umjetnička djela služe teme iz prošlosti vlastitog naroda i tako bude nacionalnu svijest. Nije bitno kako naslikati to što sve pojedinosti koje se vide već izraziti osjećaje i strasti ljudi. Za razliku od klasicizma koji je smiren i promišljen, romantizam odiše nemirom i jakim izražavanjem osjećaja na licima, priznaju se osobnosti umjetnika, daje sloboda vlastitog izražavanja, a potez kista je živ i slobodan naspram zaglađenog klasicizma.

Slika 6.1. Théodore Géricault, vođa carske garde na konju, 1812.

Ulje na platnu, 2,9 x 1,9 m. Louvre, Pariz

6.2. Impresionizam

U likovnim umjetnostima dolazi do izražaja spontano i slobodno izražavanje vlastitog dojma onoga što se gleda, nasuprot strogom akademizmu. Umjetnici napuštaju ateljee (plain air), slika se po izravnom promatranju prirode, predmeta ili nekog lika pa se slika po u inku svjetlosti u odre enom dobu dana, ujutro prevladavaju modre, podne crvene i žarke, a predve er ljubi aste nijanse. To je najve e otkri e slikarstva devetnaestog stolje a.

EDGAR DEGAS ((Pariz, 19. lipnja 1834. - Pariz, 26. rujna 1917.)

Francuski slikar, grafi ar i kipar i smatra se jednim od istaknutih predstavnika francuskog impresionizma, iako sam sebe nikada nije tako smatrao. Fasciniran urbanim prizorima, balerinama i prizorima s konjskih utrka. Nikad u potpunosti nije odbacio uzor na realizam (Ingres i Delacroix) ali i pored toga smatra se da je njegovo mjesto i impresionizmu.

Slika 6.2. Edgar Degas, Na utrkama, oko 1880., Pariz.

6.3. Hrvatski kipari xix. stoljeća

ANTUN DOMINIK FERNKORN (Erfurt, 17. ožujka 1813. - Beč, 15. studenoga 1878.),

Njemačko-austrijski kipar

Kao i njegovi suvremenici, uzor su mu bile antička i renesansna umjetnost, ali dodaju i i elemente izvedene pod utjecajem barokne umjetnosti. Bio je kipar koji je izrađivao u raznim materijalima, a najveći broj njegovih djela izveden je u bronci. Najviše je cijenjen zbog unošenja živahnosti i poleta u izradi javne plastike. Proučavajući i uživo ponašanje i izgled konja, uspijeva ostvariti monumentalne konjaničke statue.

Spomenik bana Josipa Jelačića podsjeća, po oblikovanju i pozici samog konja, na onaj Donatellov, Gattamelatu. Na uzoru na antiku statičan je, a što se prikaza samog bana tiče, podsjeća na barokne skulpture zbog mnoštva detalja, volumena, duboke modelacije.

Slika 6.3. A.D. Fernkorn, Spomenik banu Josipu Jelačiću, bronca, Zagreb, 1866.

Slika 6.4. A.D. Fernkorn, Sv. Juraj ubija zmaja, bronca, Zagreb, 1853.

7. UMJETNOST XX. STOLJE A

7.1. Kubizam

Osniva i kubizma i najkreativniji autori bili su Pablo Picasso i George Braque, nude radikalno novi način gledanja na svijet, imali su neprocjenjiv utjecaj na avangardu, zauvijek izmijenio renesansu koncepciju slikarstva u kojem je trodimenzionalni prostor sveden na dvodimenzionalni. Stvorili su privid, iluziju trodimenzionalnog

PABLO PICASSO (Málaga, Španjolska, 25. listopada 1881. - Mougins, Francuska, 8. travnja 1973.)

GUERNICA

Remek-djelo koje je izlagano širom svijeta. Monumentalnu sliku, Picasso je kombinirao odlike analitičkog i sintetičkog kubizma s nekoliko tradicionalnih motiva koji su posloženi na novi, nadrealistički način. Prevladavaju geometrijski pojednostavljeni oblici i oštri kutevi, oči su zavrtnute i buljave, jezici oblikovani kao noževi, a dlanovi i stopala su odrezani. Slika se sastoji samo od nekoliko sivih tonova.

Slika 7.1. Pablo Picasso, Guernica, 1937.

7.2. Ekspresionizam

Pokret u kojem svaki umjetnik traži i stvara vlastitu, novu stvarnost. Posebno se ističe u grafici i slikarstvu. Slikarstvo dozvoljava potpunu slobodu i antinaturalistički kolorizam, dok se u grafici uznemirenom linijom i oštrim suprotstavljanjem crnoga bijelomu ostvare zamišljene teme.

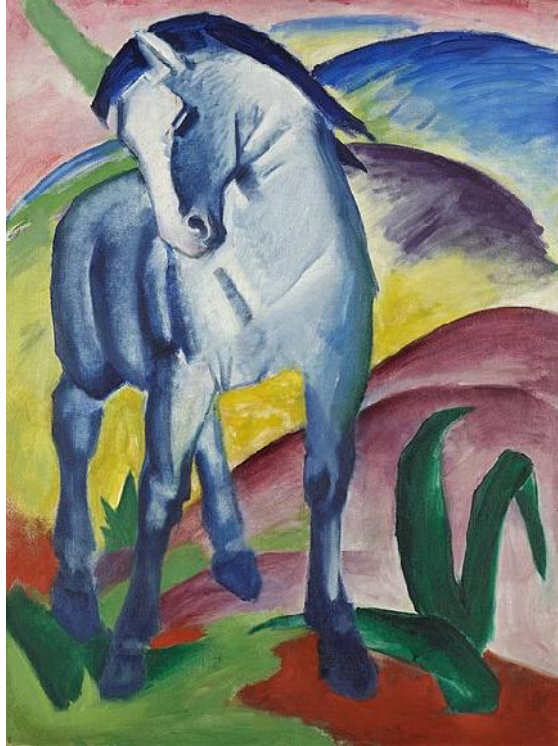
FRANZ MARC (München, 8. veljače 1880. - Verdun, 4. ožujka 1916.)

VELIKI PLAVI KONJI

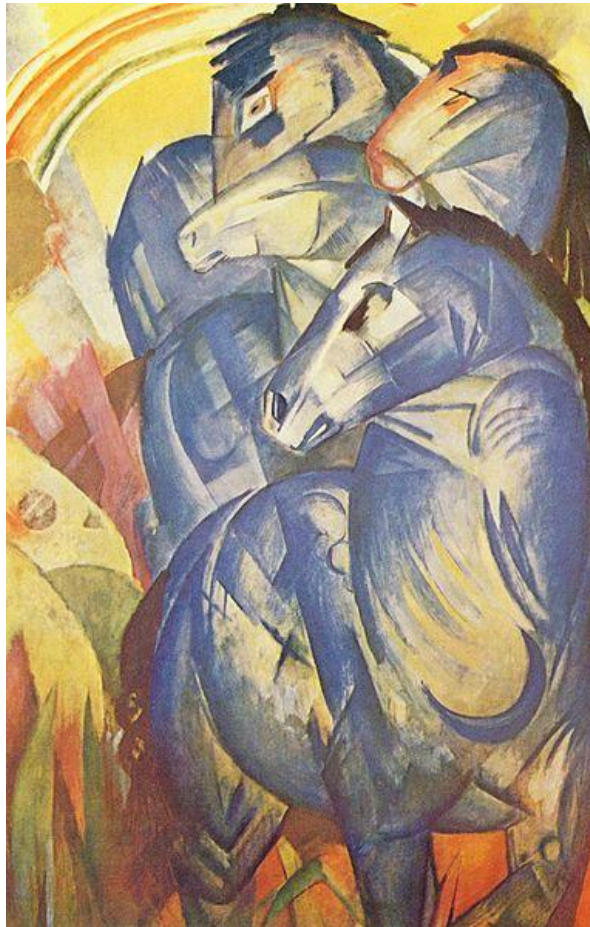
Stilizirana forma slike, boje čiste i prozirane, vidi se umjetnikova koloristička sloboda.

Slika 7.2. Veliki plavi konji

Slika 7.3. Plavi konj

Slika 7.4. Kula plavih konja

7.3. Futurizam

U želji za postizanjem iluzije kretanja, u slikarstvu prevladava dinamika pokreta, što se postiže komplementarnim parovima i snažnim potezom kista. Analitički pristup stvarnosti, geometrijski oblici i dekompoziciji ploha i volumena karakterizira kubizmu u kojem je stil lomljenja slikarske površine na djeliće.

UMBERTO BOCCIONI (Reggio di Calabria, 19. listopada 1882. - Verona, 16. kolovoza 1916.)

Slika 7.5. Dimensional shapes of a horse, 1913. Milan, Italija

7.4. Hrvatski kipari xx. stolje a

ROBERT FRANGEŠ MIHANOVI (Srijemska Mitrovica, 2. listopada 1872. - Zagreb, 12. sije nja 1940.)

Hrvatski kipar

Frangešove medalje i plakete s figuralnim i animalisti kim motivima ozna ile su po etak hrvatskog medaljarstva. Oblikovao je sitnu plastiku, portrete i biste. Godine 1897. za Osijek je izradio spomenik palim vojnicima Šok evi eve 78. pukovnije, Umiru eg ratnika, koji je najraniji primjer impresionizma u hrvatskom kiparstvu.

Njegovo najmonumentalnije djelo je konjani ki spomenik Kralja Tomislava.

Slika 7.6. R. Frangeš – Mihanovi , Spomenik kralju Tomislavu, bronca, Zagreb, 1928.

IVAN MEŠTROVI (Vrpolje kod Slavenskog Broda, 15. kolovoza 1883. – South Bend, Indiana, SAD, 16. siječnja 1962.)

Hrvatski kipar, arhitekt i književnik

Najistaknutiji kipar hrvatske moderne skulpture i vodeći umjetnik koga život u Zagrebu. Većina njegovih ranih djela, simbolične tematike, oblikovana su u duhu secesije, a neka pokazuju impresionističke nemirne površine, dok druga, oživljavaju i nacionalni mit, postaju stilizirana monumentalna plastika. Njegov izniman kiparski talent očituje se u lirskoj i dramskoj ekspresiji ljudskoga tijela, što ga svrstava među istaknute osobnosti svjetske umjetnosti prve polovice XX. stoljeća i nesumnjivo među najistaknutije hrvatske umjetnike. Njegovo je djelo u svoje doba doživjelo svjetska priznanja.

Slika 7.7. Ivan Meštrovi , Indijanac s lukom, bronca, Chicago, 1926.-27.

Slika 7.8. Ivan Meštrović, Indijanac s kopljem, bronca, Chicago, 1926.-27.

8. SUVREMENA UMJETNOST

JANNIS KOUNELLIS (Pirej, Gr ka, 23. ožujka - Casa di cura "Villa Mafalda", Roma, Italija, 16. velja e 2017.)

Kontroverzni performans, *Bez naslova*, 1969., dvanaest konja zavezanih za zid u prostoru galerije L'Attico, Rimu, izazvao je pritužbe da se životinje mu i i da su, zbog vezanja, ograni enog kretanja. Mir u prostoru i svjetlost što osvjetljava životinje, ini da do izražaja dolaze miši ne mase i sjajne dlake u konja. Posjetiteljima je bilo dozvoljeno slobodno kretanje.

Slika 8.1. Bez naslova, 1969.

STIPE SIKIRICA (Jabuka pokraj Trilja, 29. travnja 1933.)

Hrvatski kipar.

Završio Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, na kojoj od 1969. i predaje. Bio je suradnik Majstorske radionice Vanje Radauša. Jedan je od pokretača i osnivača, te dekan Akademije likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu u BiH. U njegova djela spada statua „Spomenik alkaru“, na dnu ulice Alkarsko trkalište (1965.), postavljena na 250. godišnicu Sinjske alke. Oblikuje stilizirane skulpture figurativna izraza s jakim utjecajem zavičajnih folklornih elemenata.

Slika 8.2. Stipe Sikirica, Spomenik alkaru u Sinju, Sinj, 1965.

9. ZAKLJUČAK

Svi periodi kroz povijest likovnog stvaralaštva uvijek su neizostavni temelj i izvorište stvaralaštva danas. Figura konja kroz cijelu povijest ostvaruje se u različitim likovnim tehnikama. Ostvariti ekspresiju i karakter figure konja bili su osnovni porivi za ostvarenje ove skulpture kao teme mog završnog rada.

10. LITERATURA

1. H. W. Janson, Anthony F. Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.
2. Radovan Ivan evi , Stilovi razdoblja život I, Profil, Zagreb, 11. izdanje 2009.
3. Radovan Ivan evi , Stilovi razdoblja život II, Profil, Zagreb, 10. izdanje,2009.
4. Radovan Ivan evi , Stilovi razdoblja život III, Profil, Zagreb, 8. izdanje, 2009.
5. Grgo Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stolje a, Naprijed, Zagreb, 1999.
6. https://www.academia.edu/2351018/Povijesni_razvoj_konja/, pristup ostvaren 18.8.2019
7. <https://repositorij.alu.unizg.hr/islandora/object/alu%3A2/datastream/PDF/view>, pristup ostvaren 18.8.2019.

11. SAŽETAK

Figuru konja zamišljena je dinamično. Suprotno navedenom fascinantna je prikaz pokreta konja u špiljama Altamire što je osnovna karakteristika spontanosti i iskrene impresije. Tijekom razmišljanja kako u ostvariti ideju o položaju konja napravila sam nekoliko modela koji su mi omogućili ili da osmislim završni model kao rezultat skulpture koja je u pokretu. Skulptura konja ostvarena je u miješanoj tehnici. Osnovni materijal za izradu skulpture koristila sam stiropor. Prvotno sam oblikovala segmentno određene dijelove tijela (noge, glavu, vrata i osnovni dio tijela), te sam ih nakon oblikovanja spojila u jedinstvenu cjelinu. Za oblikovanje koristila sam različite prigodne alate, na primjer, brusni papir koji mi je omogućio oblikovanje napete forme i ujedno stilizaciju anatomske dijelova tijela i sam karakter skulpture.

KLJUČNE RIJEČI: konj, povijest umjetnosti, miješana tehnika, ekspresija, stilizacija

KEY WORDS: horse, art history, mixed media, expression, styling

12. PRILOZI

2. STARI VIJEK

Slika 2.1. Konji, oko 28.000 pr. Kr. Špilja Chauvet, Vallon-pont-d'Arc, Ardeche kanjon, Francuska, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 50)

Slika 2.2. Špiljske slike, 15.000-10.000 pr. Kr. Lascaux, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 52)

Slika 2.3. Konj, Špilja Vogelherd, oko 28.000 pr. Kr. Mamutova bjelokost, dužina 6,4cm. Privatna zbirka, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 53)

Slika 2.4. Radnici nose gredu. Detalj reljefa, iz grobnice Horemheba, Sakkara, oko 1325. pr. Kr., Museo civico, Bologna, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 77)

Slika 2.5. Tutankhamon u lovu. Detalj na oslikanoj škrinji iz kraljevske grobnice, Teba, oko 1336./5.-1327. pr. Kr. Dužina scene 50,7 cm. Egipatski muzej, Kairo, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 77)

Slika 2.6. Aurnasipal II. ubija lavove, iz pala e Aurnasipala II., Nimrud (Calah), Irak, oko 850. pr. Kr. Vapnenac, 1x2,5m. The British Museum, London, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 90)

Slika 2.7. Fotografiska rekonstrukcija (djelomi na) Bitka između Lapita i kentaura, sa zapadnog zida Zeusova hrama u Olimpiji. Oko 460. pr. Kr. Mramor, malo veći od naravne veličine. Arheološki muzej, Olimpija, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 144)

Slika 2.8. Lapit i kentaur, metopa na južnoj strani Partenona. Oko 440. pr. Kr. Mramor, visina 142,2cm. The British Museum, London, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 150)

Slika 2.9. Bitka kod Ise ili Bitka izme u Aleksandra i Perzijanaca. Mozaik kopija helenisti ke slike iz Pompeja, otprilike iz 315. pr. Kr. 2,7x5,1m. Muzeo Archeologic Nazionale, Napulj, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 152)

Slika 2.10. Bitka izme u Grka i Amazonki, s isto nog friza Mauzoleja, Halikarnas. 359.-351. pr. Kr. Mramor, visina 89 cm. The British Museum, London, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 154)

Slika 2.11. Kip Marka Aurelija na konju. 161.-180. Bronca, ve e od naravne veli ine. Piazza del Campidoglio, Rim, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 199)

Slika 2.12. August iz Primaporte. Detalj oklopa na prsima, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 192)

Slika 2.13. Titov trijumf. Reljef unutar prolaza; Titov slavoluk, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 195)

3. SREDNJI VIJEK

Slika 3.1. Bitka kod Hastingsa. Fragment Tapiserije iz Bayeuxa. 1073.-1083. Vuneni vez na lanu, visina 50,7 cm. Centar Vilima Osvaja a, Bayeux, Francuska, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 314)

Slika 3.2. Can Grande della Scala, konji ki kip s njegove grobnice. 1330. Kamen. Muzej u Castelvecchiu, Verona, Italija, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 356)

Slika 3.3. Francesco Traini. Trijumf smrti (detalj). Izme u 1325. i 1350. g. Freska. Camposanto, Pisa, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 373)

Slika 3.4. Bra a Limbourg. Listopad iz asoslova Les Tres: Riches Heures du Duc de Berry. 1413.-1416., 22,5x13,7cm. Muzej Condé, Chantilly, Francuska, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 379)

4. RENESANSA

Slika 4.1. Donatello. Konjani ki spomenik Gattamelata. 1445.-1450. Bronza, oko 3,35 x3,96 m. Piazza del Santo, Padova, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 416)

Slika 4.2. Andrea del Verrocchio. Konjani ki spomenik Colleoni. Oko 1483.-1688. Bronca, visina 3,9 m. Campo SS. Giovanni e Paolo, Venecija, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 442)

Slika 4.3. 597. Peter Paul Rubens. Crtež prema Leonardovu kartonu za Bitku kod Anghiarija. Oko 1600. Cabinet des Dessins, Louvre, Pariz, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 456)

Slika 4.4. Albrecht Dürer. četiri jahača apokalipse. Oko 1497.-1498. Drvorez, 39,3 x 28,3 cm Metropolitan Museum of Art, New York, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 530)

5. BAROK

Slika 5.1. Gianlorenzo Bernini. Model za konjanički kip Luja XIV., 1670. Terakota, visina 76,3cm. Galerija Borghese, Rim, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 606)

Slika 5.2. Pierre Puget, Aleksandrov susret s Diogeneom, Musée du Louvre, Paris, 1671.-1689. godina, (<https://docplayer.fr/73467633-Luj-xiv-i-kipari-njegovog-dvora.html>: 18, pristup ostvaren 17.8.2019.)

6. UMJETNOST XIX. STOLJE Ā

Slika 6.1. Théodore Géricault, časnik carske garde na konju, 1812., Ulje na platnu, 2,9 x 1,9 m. Louvre, Pariz, (Janson, Povijest umjetnosti dopunjeno izdanje, Stanek, Varaždin, 2013.: 867)

Slika 6.2. Edgar Degas, Na utrkama, oko 1880., Pariz., (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edgar_Degas_-_At_the_Races.jpg, pristup ostvaren 6.9.2019.)

Slika 6.3. A.D. Fernkorn, Spomenik banu Josipu Jelačiću, bronca, Zagreb, 1866., (Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stoljeća, Naprijed, Zagreb, 1999.: 6)

Slika 6.4. A.D. Fernkorn, Sv. Juraj ubija zmaja, bronca, Zagreb, 1853., (Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stoljeća, Naprijed, Zagreb, 1999.: 12-13)

7. UMJETNOST XX. STOLJE Ā

Slika 7.1. Pablo Picasso, Guernica, 1937., ([https://hr.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(Picasso\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Guernica_(Picasso)), pristup ostvaren 1.9.2019.)

Slika 7.2. Veliki plavi konji, (https://hr.wikipedia.org/wiki/Franz_Marc, pristup ostvaren 1.9.2019.)

Slika 7.3. Plavi konj, (http://www.jovicaletic.com/cms/?page_id=1727, pristup ostvaren 1.9.2019.)

Slika 7.4. Kula plavih konja, (http://www.jovicaletic.com/cms/?page_id=1727, pristup ostvaren 1.9.2019.)

Slika 7.5. Dimensional shapes of a horse (Dimenzionalni oblici konja), 1913; Milan, Italija,

Slika 7.6. R. Frangeš – Mihanovi , Spomenik kralju Tomislavu, bronca, Zagreb, 1928., (Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stolje a, Naprijed, Zagreb, 1999.: 106)

Slika 7.7. Ivan Meštrovi , Indijanac s lukom, bronca, Chicago, 1926.-27., (Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stolje a, Naprijed, Zagreb, 1999.: 175)

Slika 7.8. Ivan Meštrovi , Indijanac s kopljem, bronca, Chicago, 1926.-27., (Gamulin, Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stolje a, Naprijed, Zagreb, 1999.: 174)

8. SUVREMENA UMJETNOS

Slika 8.1. Bez naslova, 1969.,

(<https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2018/october/09/when-jannis-kounellis-painted-with-horses/>, pristup ostvaren 5.9.2019.)

Slika 8.2. Stipe Sikirica, Spomenik alkaru u Sinju, Sinj, 1965., (<http://www.sinj.hr/obnovljen-spomenik-alkaru/> pristup ostvaren 5.9.2019.)